

" ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षण प्रसार "

-शिक्षणमहर्षि पूज्य डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूर संचलित
शिक्षणमहर्षि डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज

भूगोल शास्त्र विभाग

२०१९/२०२०

नोटीस

शैक्षणिक अभ्यास सहल

भूगोल विभागातील सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थिनींना कळविण्यात येते की, आपल्या विभागाच्या वतीने दि. २५ फेब्रुवारी २०१९ रोजी 'मिरज-विजापूर-कुडलसंगम-अलमट्टी-मिरज अशी शैक्षणिक अभ्यास सहल आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी सर्व विद्यार्थ्यांनी अभ्यास सहल मध्ये सहभागी होणे आवश्यक आहे, गैरहजर राहिल्यास होणार्या शैक्षणिक नुकसानीस महाविद्यालय जबाबदार राहणार नाही याची नोंद घ्यावी

प्र. अमोल जरग

डॉ. उदयसिंह मानेपाटील
प्राचार्य,
शिक्षण महर्षि डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय
मिरज, (सांगली.)

श्री. विठ्ठल अर्जुन सुखकर यादवजी के.एस. प्रसार - शिक्षणमहर्षी पूज्य डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sansha Kolhapur's

SHIKSHANMAHARSHI DR. BAPUJI SALUNKHE COLLEGE, MIRAJ.

TAL. : MIRAJ. DIST. : SANGLI (MAHARASHTRA) Pin - 416 410.

(Govt. Section No-Education & Social Welfare Dept. Notification No. UKF 5765-U. Dated 27-06-1965)

(Permanently affiliated to Shivaji University, Kolhapur)

(NAAC Accredited with CGPA of 2.69 on a seven point scale at B++ Grade)

www.amdbocmiraj.org

E-mail id: amdbocmiraj@rediffmail.com

Phone No. 0233 - 2232181

Res. No. 0233 - 2329850

College Code No. J22 08.003

• Founder •

Shri Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe
B.A., B.T.D LL

• President •

Hon. Chandrakant (Dada) Patil
Minister of Revenue, Rehabilitation and
Public Works, Government of Maharashtra

• Executive Chairman •

Prin. Abhaykumar Salunkhe
M.A.

• Secretary •

Prin. Mrs. Shubhangi M. Gavade
M.Sc. B.Ed

• Principal •

Dr. Udaysinh Manepati
M.Com., M.B.A., M.Phil., Ph.D

Ref. No. : 1

Date : 04/02/2019

प्रति,

मा. प्राचार्य,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,

मिरज.

विषय- अभ्यास सहलीला जाण्यास परवानगी मिळणे बाबत...

महोदय,

वरील विषयास अनुसरून बी.ए. भाग-3 भूगोल विभागाची शैक्षणिक सहल 2/2019 रोजी मिरज-विजापूर - कुडलसंगम - अलमट्टी - मिरज येथे आयोजित केली आहे. या सहलीसाठी 10 विद्यार्थी व प्रा. डॉ. आशिष जाधव जाणार आहेत, तरी सदर सहलीला जाण्यास परवानगी मिळावी.

प्रा. शांतिल्ल गोहाव

ही नम्र विनंती.

कळावे,

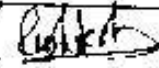
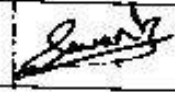
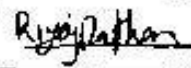
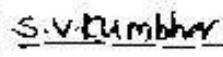
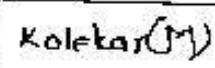
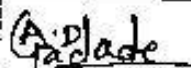
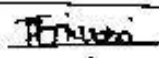
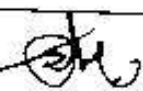

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय
मिरज, (सांगली).

आपला विश्वासू

प्रा. अमोल जरंग

सोबत- विद्यार्थ्यांची यादी

STUDENTS LIST & STAFF

Sr. No.	Name	Mobile	Sign
1	Amol Bharat Pol	9325315796	
2	Prashant Rjendra Vadgave	8623929216	
3	Rushikesh Manik Nangare	9730900752	
4	Somnath Sharad Sawant	9766570144	
5	Riyaj Rajjak Pathan	9763482616	
6	Sudhir Vidyadhar Kumbhar	9511764087	
7	Mahesh Vitthal Kolekar	9834717753	
8	Avinash Dadaso Gadade	8625980270	
9	Pratik Ashok Tivari	9834326451	
10	Sachin Bajraming Jadhav	9975953431	
	Dr. Ashish Shivram Jadhav	9552858818	

Mr. Subhash Mahadev Kumbhar 9623 59 7580 २ ११ २०२०

प्रधान

शिक्षण महर्षि टॉ. वापुजी सायबुखे महाविद्यालय
सिरज, (सांगली.)

STUDY TOUR: 2018-19

TOUR ROUTE

Date	Place	Departure	Arrival	Place
05 Feb, 2019	Miraj	06.00 - 11.00 AM	09.40 - 11.00 AM	Vijapur
	Vijapur	10.00 - 11.00 AM	12.00 - 01.00 PM	Kudalsangam
	Kudalsangam	02.00 - 03.00 PM	03.00 - 04.00 PM	Alamatti
	Alamatti	05.00 - 06.00 PM	08.00 - 09.00 PM	Miraj

प्रधान,

शिक्षण महर्षि डॉ. कापूजी साबुखे महाविद्यालय
मिरज, सांगली

Principal

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कारांसाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri. Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

Date: 0 / 2 / 2019

पालकांचे हमी व संमती पत्र

पति,

मा. प्राचार्य,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे कॉलेज,

मिरज.

महोदय,

माझा पाल्य श्री/कु. ~~अधिकेश माणिक नांगरे~~
हा/ही बी. ए. भाग-III (भूगोल) या वर्गात शिक्षण घेत असून त्याने/तिने सन २०१६-२०१७ या शैक्षणिक वर्षातील ~~विनायक पुस्तकसंग्रह प्रदर्शन~~ या टिकाणी आयोजित केलेल्या शैक्षणिक सहलीत सहभाग घेतला असून मी माझ्या स्वतःच्या जबाबदारीवर त्याला/तिला या सहलीसाठी पाठवत आहे. सहलीमध्ये जर त्याने/तिने काही गैरवर्तन केल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी माझी राहिल. प्रवासात काही अनुचित प्रकार घडल्यास त्यावाचत मी सहल संयोजकास किंवा महाविद्यालयास जबाबदार धरणार नाही, याची लेखी हमी व संमती पत्र मी देत आहे. ~~मोबाईल फोन वापरणार नाही व गैरवर्तन करणार नाही.~~

आपला विश्वासू

विद्यार्थी/विद्यार्थिनीची सही

पालकांचे नाव व सही

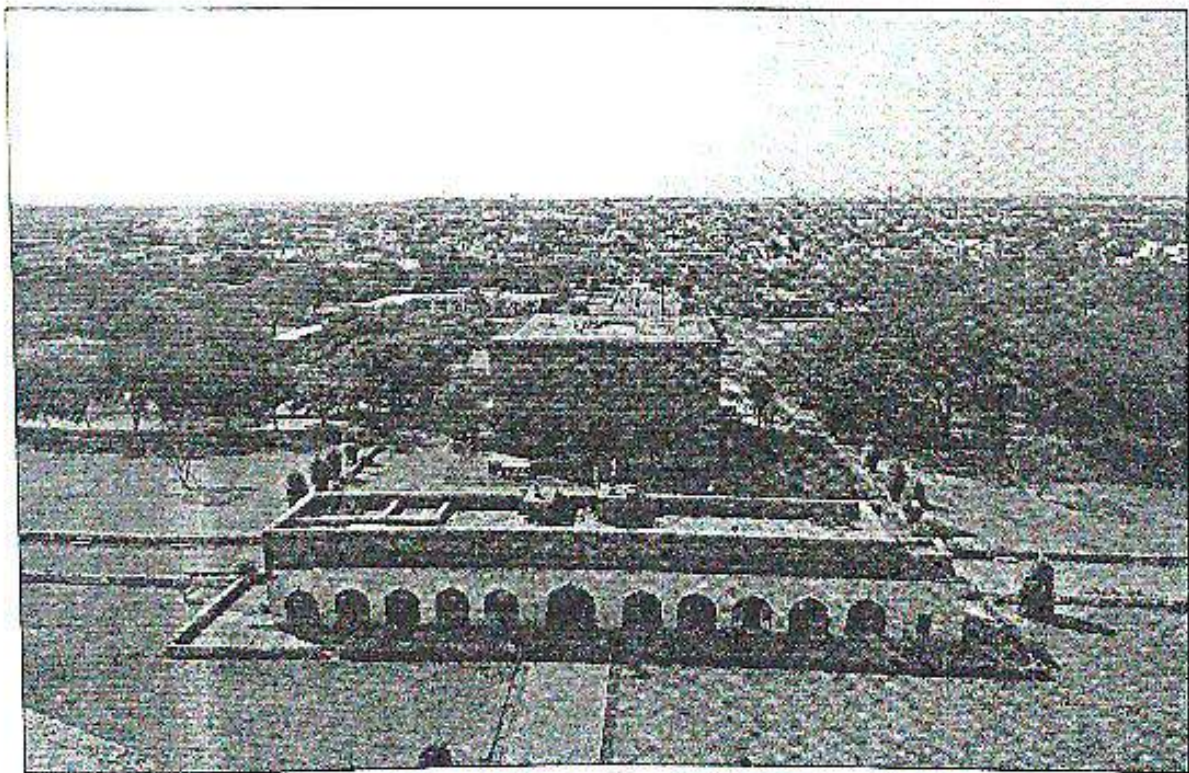
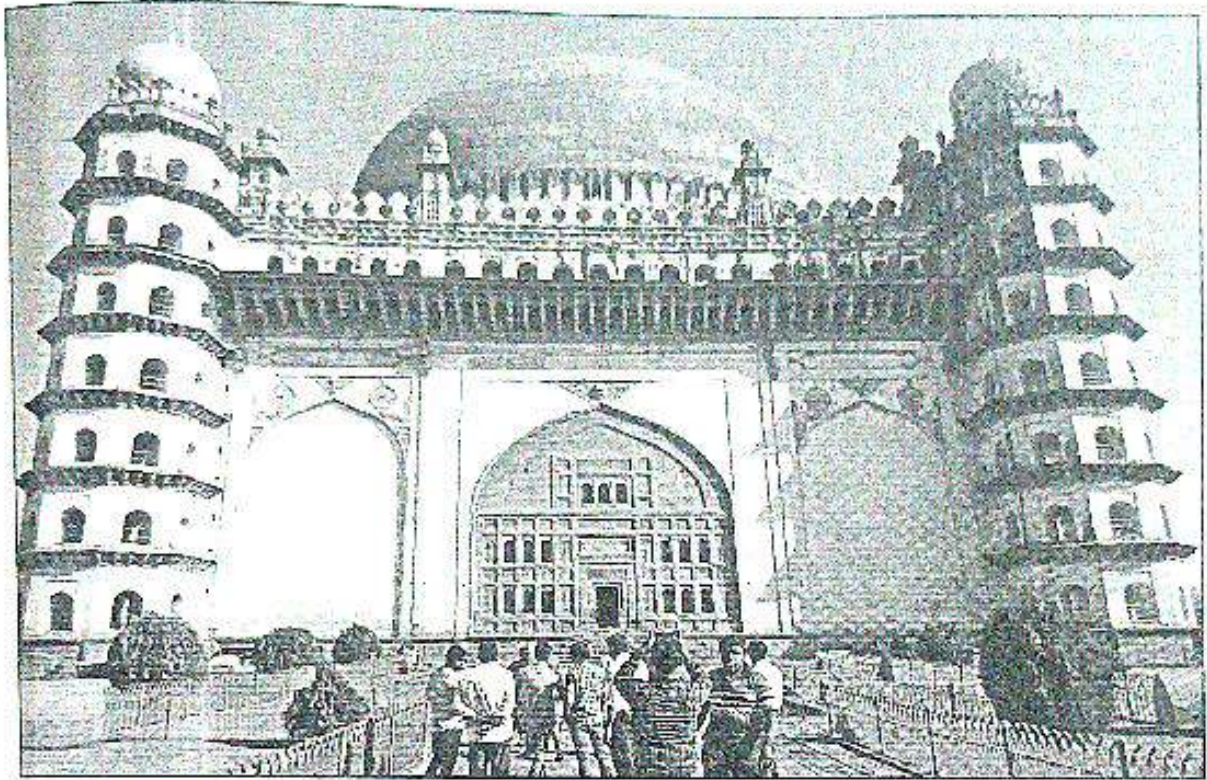
संपर्कासाठी पत्ता व फोन नंबर- टाकळी रोड गजानन कॉलनी मिरज

MO = 9730900752

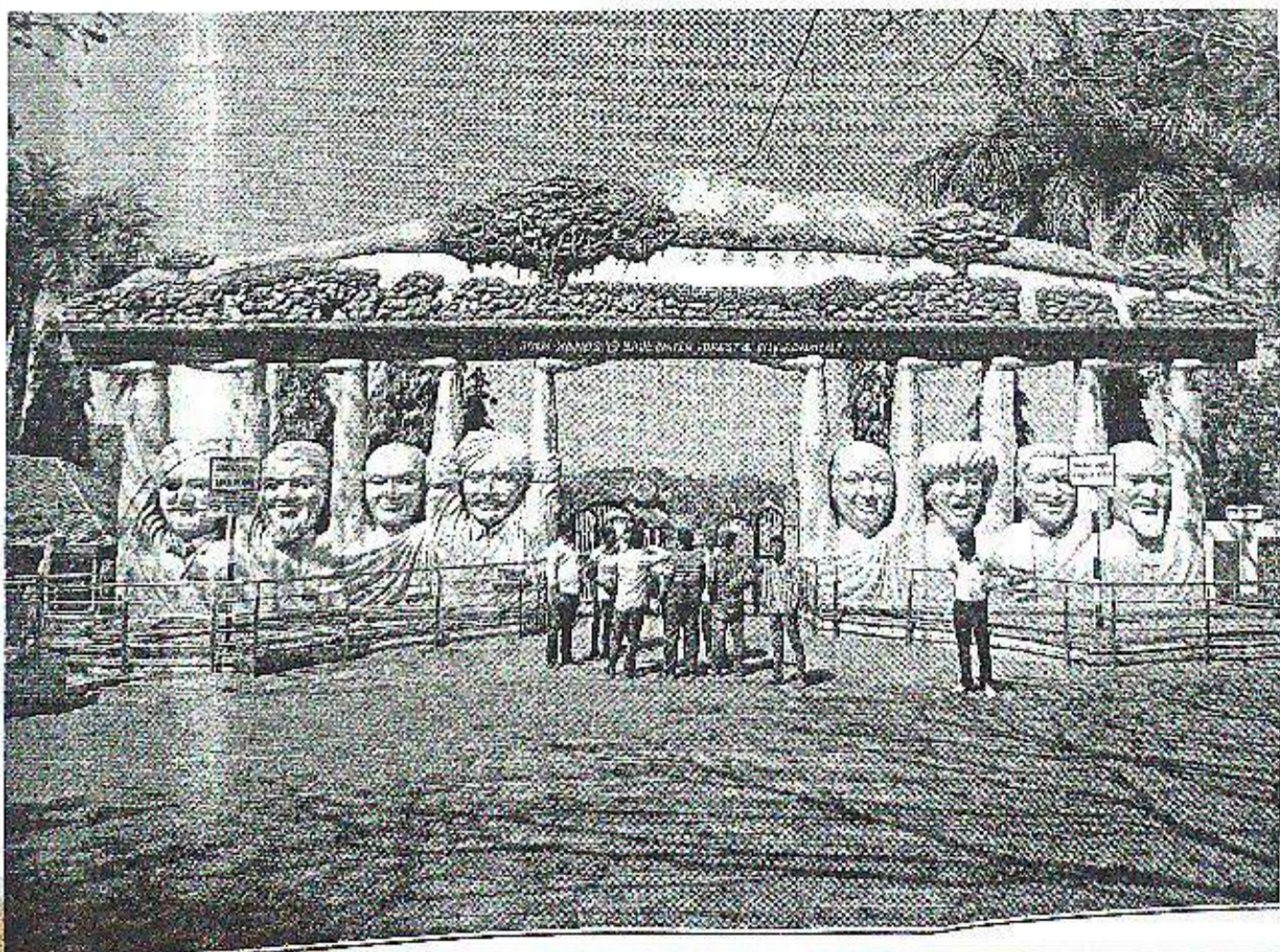

शैक्षणिक सत्र (Educational Tour)

विजापुर-अलमट्टी-कुडल संगम

“ ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार ”

—शिक्षणमहर्षी डॉ. बापुजी साळुंखे.

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College , Miraj

Department of History

Study Tour

Rajgad

02/02/2019

डॉ. अर्चना श्रीराम जाधव
साहाय्यक प्राध्यापक,
इतिहास विभाग,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे
महाविद्यालय, मिरज.
दिनांक: २९-०१-२०१९.

प्रति,
मा. प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज.

विषय: शैक्षणिक सहलीस परवानगी मिळणेबाबत...

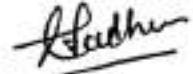
महोदय,

महाविद्यालयातील इतिहास विभागामार्फत बी. ए. भाग तीन पेपर क्रमांक १६ (इतिहासाचे उपयोजन) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे सन २०१८-२०१९ या वर्षाची शैक्षणिक सहल राजगड या ठिकाणी दि. ०२ फेब्रुवारी २०१९ रोजी आयोजित करू इच्छितो. सदर सहलीमध्ये ०३ शिक्षक व १० विद्यार्थी सहभागी होणार आहेत. तेव्हा सदर शैक्षणिक सहलीस परवानगी मिळावी ही विनंती.

कळावे,

सोबत: सहभागी शिक्षक व विद्यार्थ्यांची यादी

आपली विश्वासू,

(डॉ. ए. एस्. जाधव)

HEAD

Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli.)

प्रति
Dr. A. S. Jadhav

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार”

-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

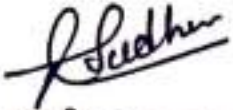
श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षणसंस्था, कोल्हापूर संचलित,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज

नोटीस

दि. २९/०१/२०१९

महाविद्यालयातील इतिहास विभागामार्फत सन २०१८-२०१९ या वर्षाची शैक्षणिक सहल राजगड या ठिकाणी दि. ०२ फेब्रुवारी २०१९ रोजी आयोजित करण्यात आली आहे. सदर सहलीमध्ये सहभागी होऊ इच्छिणा-या इतिहास विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी आपली नावे दि. ३१/०१/२०१९ पर्यंत डॉ. अर्चना जाधव (इतिहास विभाग) यांच्याकडे द्यावीत.

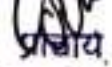

(डॉ. अर्चना जाधव)
इतिहास विभागप्रमुख

HEAD

Department of History
Shri Swami Vivekananda
Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe
Miraj (Sangli)

(डॉ. उदयसिंह घानेपाटील)

शिक्षण महर्षि डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय
मिरज, (सांगली.)

डॉ. अर्चना श्रीराम जाधव
साहाय्यक प्राध्यापक,
इतिहास विभाग,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे
महाविद्यालय, मिरज.
दिनांक: २९-०१-२०१९.

प्रति,
मा. प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज.

विषय: शैक्षणिक सहलीस परवानगी मिळणेबाबत...

महोदय,

महाविद्यालयातील इतिहास विभागामार्फत बी. ए. भाग तीन पेपर क्रमांक १६ (इतिहासाचे उपयोजन) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे सन २०१८-२०१९ या वर्षाची शैक्षणिक सहल राजगड या ठिकाणी दि. ०२ फेब्रुवारी २०१९ रोजी आयोजित करू इच्छितो. सदर सहलीमध्ये ०३ शिक्षक व १० विद्यार्थी सहभागी होणार आहेत. तेव्हा सदर शैक्षणिक सहलीस परवानगी मिळावी ही विनंती.

कळावे,

सोबत: सहभागी शिक्षक व विद्यार्थ्यांची यादी

आपली विश्वासू,

Ladhu

(डॉ. ए. एस. जाधव)

HEAD

Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli)

मिरज
Ladhu
1. 2. 17

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साकुंखे महाविद्यालय,
मिरज

इतिहास विभाग
शैक्षणिक संहला
दि. 2/2/2019

सहलीचा कार्यक्रम

सकाळी ५.४५ वा. - मिरजहून राजगडकडे प्रथाण
मार्ग - आष्टा, इस्लामपूर, पेठ नाका,
कराड, सातारा, भुईज, राजगड.

सकाळी १०.३० ते ११.०० वा. - राजगड

सायं. ४ ते ५ वा. - राजगडहून परतीचा प्रवास

रात्री ९.०० वा. - परत मिरज

(जाधव म. पु.)
HEAD
Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
Miraj (Sangli)

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार"

-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज

इतिहास विभाग

शैक्षणिक सहल

२०१८-२०१९

(राजगड)

सहभागी शिक्षक:

१. डॉ. अर्चना श्रीराम जाधव- साहाय्यक प्राध्यापक व विभागप्रमुख 9766162542
२. डॉ. राजश्री मालेकर - साहाय्यक प्राध्यापक 7972847646
३. श्री. जोतीराम वामन आंबवडे - साहाय्यक प्राध्यापक 7887778341

सहभागी विद्यार्थी:

अ. नं.	वर्ग	रोल नं.	विद्यार्थ्याचे नाव	मोबाईल	सही
१	B.A.III	762	सुनिल पवार	8421924050	
२	B.A.III		श्वप्निल गडवे	8888926012	
३	B.A.III	759	रुद्रम खरान	8600065163	
४	B.A.II	415	पुष्पान्त लडवणे	8623429216	PR.YADAVANE
५	B.A.II	457	भमोल पोळ	9325315796	
E	B.A.I	11	जेबा फिरोज मूल्ता	9975876969	
U	BA.I	228	Rajkumar Prabhakar Kamble	9730821959	
C	BA-I	10	Pawar Jaymata sanjay	9975917245	
९	B.A.III	760	mane vaibhav shahaji	8208473143	
१०	B.A.I	143	Shweta Patil	9850514419	

जैवशास्त्रिक संसल 2024-25

राजगड किल्ला

दि 2 फेब्रुवारी 2025

सदर (राजगड)

छ. शिवाजी महाराजांच्या पत्नी 'सईवाई यांची समाधी' (राजगड)

ऐतिहासिक महल २०१८-१९ - राजगड किल्ला
दि २ फेब्रुवारी २०१९

चिलखती लुरुज, राजगड

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी शाळुखे महाविद्यालय, मिरज ①

इतिहास विभाग

शैक्षणिक सहन २०१८-१९

राजगड

दि. २ फेब्रुवारी २०१९

अहवाल

महाविद्यालयाच्या इतिहास विभागामार्फत सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षाची सहन किल्ले राजगड या ठिकाणी दि. २ फेब्रुवारी २०१९ रोजी आयोजित करण्यात आली होती. सदर सहलीमध्ये बी. ए. भाग १, २, ३ चे इतिहास विभागाचे १० विद्यार्थी आणि ३ शिक्षक सहभागी आले होते.

राजगड हा पुण्यापासून ५५ कि.मी. अंतरावर असणारा किल्ला छ. शिवाजी महाराजांनी सन १६५७ मध्ये ताब्यात घेतला. आदिलशाहाच्या ताब्यातील किल्ले शिवाजी महाराजांनी जिंकून घेतल्यानंतर आदिलशाहाकडून हल्ला होणार याची कल्पना असल्याने महाराजांनी आपली पहिली राजधानी म्हणून राजगडाची निवड केली. राजधानी आवश्यक इमारती गडावर उभारल्या. प्रचंड विस्ताराच्या राजगडाचा बालेकिल्ला मधोमध आहे. पूर्वेकडे सुवेळा माची, उत्तरेस यदुमावती माची, नैऋत्येस नागमोडी संजीवनी माची आहे. (ही राजगडाची रचना झिलींग पॅनप्रमाणे आहे.) यदुमावती माचीवर सईवाईची समाधी, यदुमावती मंदिर, रामेश्वर मंदिर, तलाव, कचेशी या वास्तू आहेत. याशिवाय अंबरखाना, सदर, घिलखतीबुरुज या वास्तू प्रेक्षणीय आहेत. या वास्तू व गडावरील तटबंदी, विविध ठिकाणचे बुज पाहून शिवरायांच्या उत्तम दुर्गरचनेचे, व्यक्तनि त्यांच्या श्यापत्यकुलेच्या ज्ञानाचे कौतुक, आश्चर्य वाटते.

आम्ही राजगडावर एक दिवसाच्या सहलीसाठी

(2)

गेळ्याने आम्हाला वेळेअभावी संजविनी माची व वारेकिल्ला या वास्तू पाहता आल्या नाहीत. पण जेवढा गड पाहिला त्यानेही विद्याथ्यांसह सर्वांची मने समाधानाने तृप्त झाली. आम्ही अवघड किल्ला चढू शकलो, स्वराज्याची पहिली राजधानी विद्याथ्यांना या शहरीच्या माध्यमातून पाहता आली याचे खूप समाधाने आहे, आमचा शहरीमागे हाच उद्देश होता आणि तो साध्य झाला असे मला मनापासून वाटते. ज्यांना शक्य आहे अशा सर्वांनी आपली प्रकृती ठिक, व्यवस्थित आहे तोवर हा राजस राजगड अवश्य पाहावा.

Aadhar

(अर्चना श्रीराम जाधव)

इतिहास विभाग प्रमुख

HEAD

Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli.)

सौ. स्वाती प्रदिपकुमार हाके
विभाग प्रमुख, अर्थशास्त्र विभाग
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे
महाविद्यालय, मिरज.
दि. ३०/११/२०१९.

प्रति.

मा. प्राचार्य,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज.

विषय : अभ्यास सहलीस परवानगी मिळणेबाबत .....

महोदय,

महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना कृषी पर्यटन या उदयोन्मुख संकल्पनेची माहिती मिळावी या हेतूने अर्थशास्त्र विभागाच्यावतीने गुरुवार दि. ०५/१२/२०१९ रोजी 'बळीराजा कृषी पर्यटन केंद्र', मालगाव, तालुका मिरज येथे एकदिवसीय अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्याचे योजिले आहे. तरी यासाठी आपली परवानगी मिळावी ही विनंती. कळावे.

आपली विश्वासू,

सौ. स्वाती प्र. हाके

HEAD

Department of Economics
Bhawanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli)

मंत्र
Ridhu
2-12-19

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार"

-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री.स्वामी विवेकानंद शिक्षणसंस्था कोल्हापूर संचलित,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज

अर्थशास्त्र विभाग

२०१९-२०

दिनांक : ०२/१२/२०१९

नोटीस

महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विषयाच्या सर्व विद्यार्थ्यांना कळविण्यात येते की, अर्थशास्त्र विभागाच्यावतीने गुरुवार दि. ०५/१२/२०१९ रोजी 'बळीराजा कृषी पर्यटन केंद्र', मालगाव येथे अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले आहे. तरी इच्छुक विद्यार्थ्यांनी आपली नावे दि. ०४/१२/२०१९ पर्यन्त अर्थशास्त्र विभागातील खालील प्राध्यापकांकडे द्यावीत.

सौ. स्वाती हाके

प्रा. संजय पाटील

सौ. स्वाती हाके

HEAD

Department of Economics
Shri. Swami Vivekanand Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli.)

(डॉ. उदयसिंह मानेपाटील)

प्राचार्य,

शिक्षण महर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय
मिरज, (सांगली.)

अभ्यास सहळ

बळीराजा कृषी पर्यटन केंद्र माळगाव
दि. ५/१२/२०१९

अभ्यास सहळीमध्ये सहभागी अर्थशास्त्र
विभागाचे विद्यार्थी व प्राध्यापक

नक्षत्र वनाची मष्टीती बेताना विभागाचे विद्यार्थी

अभ्यास सहळ

देशी वाणाच्या फळझाडांची माहिती देणाना

सॅट्रिय शोभमाठ विपनन केंद्राची माहिती देणाना.

सेंद्रिय गुळ मिळविती प्रकल्प

कृषी पर्यटन केंद्राचे संचालक विविध वृक्षांची माहिती देताना

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार"

-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री.स्वामी विवेकानंद शिक्षणसंस्था, कोल्हापूर. संचालित
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज
अर्थशास्त्र विभाग

२०१९-२०

दिनांक : ०५/१२/२०१९

अहवाल

अभ्यास सहल : बळीराजा कृषी पर्यटन केंद्र, मालगाव

महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विभागाच्यावतीने गुरुवार दि. ०५/१२/२०१९ रोजी 'बळीराजा कृषी पर्यटन केंद्र', मालगाव येथे अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले होते. महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना कृषी पर्यटन या उदयोन्मुख संकल्पनेची माहिती मिळावी यासाठी या सहलीचे आयोजन करण्यात आले. कृषी पर्यटन केंद्राचे संचालक श्री. अशोक तवटे यांनी विद्यार्थ्यांना सहलीदरम्यान सेंद्रिय शेती, सेंद्रिय गुळ निर्मिती प्रकल्प, सेंद्रिय शेतमाल विपणन पद्धती, गोशाळा, ईमू पालन, ससे पालन, कंपोस्ट खत निर्मिती प्रकल्प, दुर्मिळ वृक्ष, फळांच्या व फुलांच्या विविध देशी - डोंगरी जाती, नक्षत्र वन आदींबाबत सविस्तर माहिती दिली. या सहली मध्ये विद्यार्थ्यांनी बोटिंग, बैलगाडी सफर या बरोबरच रानमेवा तसेच उत्तम अल्पोपहरचाही आनंद लुटला.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. उदयसिंह मानेपाटील यांच्या प्रेरणेने आयोजित सदर सहलीमध्ये महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विषयाचे १४ विद्यार्थी, विभागप्रमुख सौ. स्वाती हाके, प्रा. संजय पाटील, डॉ. संपदा टीपकुर्ले व प्रा. राहुल बनसोडे सहभागी झाले होते.

सौ. स्वाती हाके

HEAD

Department of Economics
Kshatramaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj, Sangli

(डॉ. उदयसिंह मानेपाटील)
प्राचार्य -

शिक्षण महर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय
मिरज, (संगली)

तरुण भारत

दिनांक :- 04-12-2015 पान नं. 4

साळुखे महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांचे कृषी पर्यटन

प्रतिनिधी

साळुखे महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांचे कृषी पर्यटन. साळुखे महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी कृषी पर्यटनाचा अभिमान व्यक्त करताना यामध्ये विद्यार्थ्यांना शेतीविषयक विविध माहिती देण्यात आली.

साळुखे महाविद्यालयाच्या अर्थशास्त्र विभागातील विद्यार्थ्यांनी माळगाव येथील बळीराजा कृषी पर्यटन केंद्र येथे अभ्यास सहल काळ्यापात आली. साळुखे कृषी पर्यटन केंद्रात शेतीविषयक विविध माहिती देण्यात आली. यावेळी विद्यार्थ्यांनी शेतीविषयक विविध प्रश्नांची उत्तरे देण्यात आली. यावेळी विद्यार्थ्यांनी शेतीविषयक विविध प्रश्नांची उत्तरे देण्यात आली.

चित्र : कृषी पर्यटनात सहभागी झालेले साळुखे महाविद्यालयाचे विद्यार्थी.

साळुखे महाविद्यालयाच्या अर्थशास्त्र विभागातील विद्यार्थ्यांनी माळगाव येथील बळीराजा कृषी पर्यटन केंद्र येथे अभ्यास सहल काळ्यापात आली. साळुखे कृषी पर्यटन केंद्रात शेतीविषयक विविध माहिती देण्यात आली. यावेळी विद्यार्थ्यांनी शेतीविषयक विविध प्रश्नांची उत्तरे देण्यात आली.

मिस्त्र : कृषी पर्यटनात सहभागी झालेले साळुखे महाविद्यालयाचे विद्यार्थी. यावेळी विद्यार्थ्यांनी शेतीविषयक विविध माहिती देण्यात आली. यावेळी विद्यार्थ्यांनी शेतीविषयक विविध प्रश्नांची उत्तरे देण्यात आली. यावेळी विद्यार्थ्यांनी शेतीविषयक विविध प्रश्नांची उत्तरे देण्यात आली.

प्रतिनिधी

तरुण महर्षि डॉ. बापूजी साळुखे महाविद्यालय
चिरव, (साळुखे)

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणप्रसार”

- शिक्षणपट्टी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri. Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Safulkhe College, Miraj
~ Department of Geography ~

दिनांक : १०/०२/२०२०

प्रति,

मा. प्राचार्य,
शि. म. डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज

विषय - शैक्षणिक अभ्यास सहलीला जाणेस परवानगी मिळणेबाबत.....

महोदय,

वरील विषयास अनुसरून वी.ए.भाग-III भूगोल विभागाची शैक्षणिक अभ्यास सहल १५-०२-२०२० रोजी 'मिरज-वाई-महाबळेश्वर-पाचगणी-मिरज' अशी आयोजित केली आहे. या सहलीला १८ विद्यार्थी, श्री. ए. पी. जरग, श्री. एस. एस. सोडगे आणि श्री. जे. एस. कात्रट इ. जाणार आहेत. तरी सदर सहलीला जाणेस परवानगी मिळावी, ही नम्र विनंती.

कळावे,

आपला विश्वासू,

(श्री. ए. पी. जरग)

"ज्ञान, विज्ञान आणि पुस्तकार यासाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमंडळी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri. Swami Vivekanand Shikshan. Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

~ Department of Geography ~

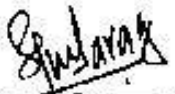
दिनांक : १०-०२-२०२०

नोटीस

शैक्षणिक अभ्यास सहल

भूगोल विभागातील सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थीनींना कळविणेत येते की, आपल्या विभागाच्यावतीने दि. १५ फेब्रुवारी २०२० रोजी 'मिरज-वाई-महाबळेश्वर-पाचगणी-मिरज' अशी शैक्षणिक अभ्यास सहल आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी सर्व विद्यार्थ्यांनी अभ्यास सहलीमध्ये सहभागी होणे आवश्यक आहे. गैरहजर राहिल्यास होणा-या नुकसानीस महाविद्यालय जबाबदार राहणार नाही. याची नोंद घ्यावी.

कळावे,

(श्री. ए. पी. ज. ज.)

(डॉ. उदयसिंह मानेपाटील)

प्राचार्य,

शिक्षण महर्षि डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय
मिरज, (सातपुणे)

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj
~ Department of Geography ~

दिनांक : १४/०२/२०२०

प्रति,

मा. प्राचार्य,
शि.म.डॉ.बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज.

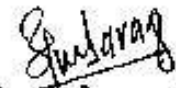
विषय - शैक्षणिक सहलीचा प्रवास खाजगी बस ने करणे बाबत...

महोदय,

वरील विषयास अनुसरून, बी.ए.भाग-III भूगोल शैक्षणिक सहल १५-०२-२०२० रोजी 'मिरज-वाई-महाबळेश्वर-पाचगणी-मिरज' अशी आयोजित केली आहे. परंतु, विद्यार्थी संख्या (१८) विचारात घेता या मार्गावर राज्य महामंडळाची स्वतंत्र बस उपलब्ध करणे शक्य नसल्याने व शिवाजी विद्यापीठाच्या अभ्यासक्रमानुसार सहल अनिवार्य असल्यामुळे आम्ही खाजगी बसने प्रवास करू इच्छितो. तरी, सहलीस खाजगी बस ने प्रवास करण्याची परवानगी मिळावी, ही नम्र विनंती.

कळावे,

आपला विश्वासू,

(श्री. ए. पी. जर्ग)

"ज्ञान, विद्यया आणि सुसंस्कारा यासाठी शिक्षणपसा"

- शिक्षणमहर्षि डॉ. बापूजी साबुंबे

Shri. Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Saibunde College, Miraj
~ Department of Geography ~

Date: 14/02/2020

STUDY TOUR: 2019-20

Tour Route

Date	Place	Departure	Arrival	Place
15-02-2020	Miraj	06.00 am	10.00 am	Wai
	Wai	11.00 am	12.30 pm	Mahabaleshwar
	Mahabaleshwar	03.30 pm	04.00 pm	Pachgani
	Pachgani	05.00 pm	09.00 pm	Miraj

Saibunde
(ए.पी.जरांग)

Saibunde
(डॉ. उदयसिंह मानेपाटील)

प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षि डॉ. बापूजी साबुंबे महाविद्यालय
मिरज, (सांगली)

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसज्जित यामागे शिक्षणमात्र"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साहूंचे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Saunkhe College, Miraj

~ Department of Geography ~

दिनांक : १३-०२-२०२०

नोटीस

— शैक्षणिक अभ्यास सहल-सुचना व मार्गदर्शन

भूगोल विभागातील सहलीमध्ये सहभागी झालेल्या सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थीनींना कळविणेत येते की, दि. १५ फेब्रुवारी २०२० रोजी 'मिरज-वाई-महाबळेश्वर-पाचगणी-मिरज' या ठिकाणी जाणा-या शैक्षणिक अभ्यास सहलीच्या संदर्भात आपणास महत्त्वपूर्ण सुचना व मार्गदर्शन करण्यात येणार आहे. नगरे सर्व विद्यार्थ्यांनी दि. १४-०२-२०२० रोजी सकाळी ठीक १०.०० वा. विभागामध्ये हजर राहणे आवश्यक आहे. याची सर्वांनी नोंद घ्यावी.

कळावे,

(श्री. ए. सी. जर्ग)

(डॉ. उदयसिंह मानेपाटील)
प्राचार्य,
शिक्षण महर्षी डॉ. बापूजी साहूंचे महाविद्यालय
मिरज - कोल्हापूर.

शैक्षणिक अभ्यास सहल २०१९-२०२० विद्यार्थी सूचना

१. स्वतः चे ओळखपत्र सतत आपल्या सोबत असावे. जेव्हा एखाद्या अधिकारी व्यक्तीने मागणी केल्यास त्यांना त्वरीत दाखवावे.
२. स्वतः बरोबर सहज नेता येईल असेच साहित्य बरोबर घ्यावे.
३. आपल्या साहित्याची जबाबदारी स्वतः घ्यावयाची आहे.
४. मौल्यवान वस्तू बरोबर घेऊ नयेत. उदा. सोन्याची अंगठी, चैन इ.
५. कॅमेरा घेतला तरी चालेल परंतु त्याची जबाबदारी स्वतः बर राहिल.
६. मनाई किंवा फोटो काढण्यास बंदी असलेल्या ठिकाणी छायाचित्रे काढू नयेत.
७. कृपया आपल्या प्राध्यापकांनी दिलेल्या सूचनांचे पालन करणे बंधनकारक राहिल. गैरवर्तन केल्यास योग्य कारवाई केली जाईल.
८. कृपया आपल्या सहकार्यांबरोबर प्रवासात तसेच सार्वजनिक ठिकाणी योग्य वर्तन असावे.
९. जास्तीत जास्त अभ्यासपूर्ण माहिती कशी मिळेल यासाठी चौकस व जिज्ञासू वृत्ती ठेवावी.
१०. जेवण, चहा, नाष्टा याची सोय वैयक्तिक स्वखर्चाने करावयाची आहे.
११. निवासाचे ठिकाण सहलप्रमुख किंवा इतर प्राध्यापकांच्या परवानगीशिवाय सोडू नये.
१२. आपल्या सहकार्यांमुळे सहल जास्तीत जास्त यशस्वी होणार आहे. त्यासाठी योग्य ते सहकार्य करावे.
१३. विद्यार्थ्यांनी छोटीसी डायरी, पेन, वॉटरबॅग व आवश्यक साहित्य बरोबर घ्यावे.
१४. कृपया गर्दीच्या ठिकाणी घोंगापासून सावध रहावे. आपल्या स्वतःजवळ असलेल्या पैशाची योग्य ती काळजी घ्यावी.
१५. पर्यटन ठिकाण पाहण्यासाठी ठरवून दिलेली वेळ बंधनकारक राहिल.

"आपला सहल प्रवास सुरक्षित व सुखकारक होवो ही सदिच्छा"

(श्री. ए. पी. जर्गा)

(डॉ. उदयसिंह मानेपाटील)
प्राचार्य,
शिक्षण महर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय
मिरज, (सांगली)

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणपसर"

- शिक्षणमहर्षि डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

- Department of Geography -

Date: 14 -02-2020

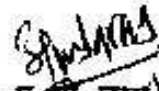
STUDY TOUR: 2019-20

Student & Staff List

Sr. No.	Name of the Student	Mobile No.
1	Mali Nishant Ganpati	7775076882
2	Omase Chetan Laxman	7350401729
3	Koli Vyankatesh Shital	7796798535
4	Rajput Akash Rajendra	8180981706
5	Ingavale Abhishek Krushna	9511743047
6	Ghadge Rutik Bhausahab	8379956553
7	Patil Akshay Manik	7219651004
8	Pol Sagar Sudhakar	9511721308
9	Mali Sagar Ashok	7972423896
10	Pol Anol Bharat	9137489279
11	Patil Darshan Mahaveer	9890028406
12	Rainnavar Shubham	7038858467
13	Sondhkar Dinesh	7020512500
14	Gavli Rushabhraj	7028929309
15	Patvegar Naziya	7559286004
16	Dorkar Pranita	8087237437
17	Chavan Shruti	9860710438
18	More Rutuja	9923932438

Staff :

1. Mr. A. P. Jarag (Head & Asst. Professor) -8806536766
2. Mr. S. S. Sondge (Asst. Professor) -9049887455
3. Mr. Karat J. S. (Lab. Attendant) -9552111238

(श्री. ए. पी. जराग)

(डॉ. उदयसिंह मानेपाटील)
प्रिन्सिपल
शिक्षण महर्षि डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय
मिरज, (सांगली)

"स्वतंत्र, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri. Swami Vivekanand, Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

Department of Geography

दिनांक : १२.०२.२०२०

पालकांचे हमी व संमती पत्र

पति,

मा. प्राचार्य,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे कॉलेज,

मिरज.

महोदय,

माझा पाल्य श्री/कु. पटवर्गार माजिया अमिर हमजा

हा/ही बी.ए. भाग-III (भूगोल) या वर्गात शिक्षण घेत असून त्याने/तिने सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षातील 'मिरज-वाई-महाबळेश्वर-पाचगणी-मिरज' या ठिकाणी आयोजित केलेल्या व शिवाजी विद्यापीठाच्या अभ्यासक्रमानुसार अनिवार्य असलेल्या शैक्षणिक सहलीत सहभाग घेतला असून मी माझ्या स्वतःच्या जबाबदारीवर त्याला/तिला या सहलीसाठी पाठवत आहे. सहलीमध्ये जर त्याने/ तिने काही गैरवर्तन केल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी माझी राहिल. प्रवासात काही अनुचित प्रकार घडल्यास त्याबाबत मी सहल संयोजकास किंवा महाविद्यालयास जबाबदार धरणार नाही, याची लेखी हमी व संमती पत्र मी देत आहे.

कळावे,

आपला विश्वासू

Mahegavkar
विद्यार्थी/विद्यार्थिनीची सही

Amir Hamza
(अमिर हमजा कुतुबुद्दीन पटवर्गार)
पालकांचे नाव व सही

संपर्कासाठी पत्ता व फोन नंबर-

बुधवार घेठ, पारिल गल्ली, मिरज.

मो. ९८७९७५१६५१

Study Tour
Study Tour at Wai, Panchgani and Mahabaleshwar

शैक्षणिक अभ्यास सहल अहवाल

२०१९-२०

शिवाजी विद्यापीठाच्या अभ्यास कमानुसार श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूर संचलित शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी सालुंखे कॉलेज, मिरज येथील भूगोलशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक १५-०२-२०२० रोजी सातारा जिल्ह्यातील वाई, महाबळेश्वर व पाचगणी या ठिकाणी शैक्षणिक भूगोल अभ्यास सहल आयोजित करण्यात आली. भूगोलामध्ये धबधबा, दीपगृह, भरती-ओहोटी, नद्यांनी केलेली जमिनीची झीज, निरनिराळ्या प्रदेशातील लोकांचे पोशाख, अन्न, घरे, उद्योग, त्यांचे स्वभावविशेष, वंदरे इत्यादींची माहिती अभ्यासाची लागते. ही माहिती केवळ पुस्तकात वाचून त्याचे आकलन होत नाही. ताऱ्यांची माहिती वर्गाच्या खोलीत मिळत नाही. त्यासाठी सहलीची आवश्यकता असते.

तसेच, सहलीमुळे विद्यार्थ्यांना स्वतःचे गाव, तालुका, जिल्हा, प्रांत, देश यांच्या भौगोलिक परिस्थितीचा प्रत्यक्ष परिचय होतो. भौगोलिक ठिकाणे प्रत्यक्ष पाहिल्यामुळे त्याचे महत्त्व पटते.

या अभ्यास सहलीमध्ये बी.ए. भाग ३ मधील १८ विद्यार्थी, २ प्राद्यापक व प्रयोगशाळा सहाय्यक सहभागी झाले होते. ही सहल आयोजित करण्यास महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. उदयसिंह मानेपाटील सर यांनी परवानगी देऊन सहकार्य व मार्गदर्शन केले. श्री ए.पी. जरण व श्री एस. एस. सोंडगे यांनी सहल मार्गातील विविध भूविज्ञान विषयक घटकांचे वर्णन, त्याच बरोबर भौगोलिक, सामाजिक घटक, प्रादेशिक असमानता, त्या त्या भागातील भौगोलिक वैशिष्ट्ये इ. विषयी भौगोलिक माहिती देऊन अभ्यास सहल मार्गातील विविध ठिकाणांचा अभ्यास करण्यात आला.

Head,
Department of Geography
S. M. Dr. Bapuji Salunkhe College
Miraj.

“ ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार ”
—शिक्षणमहर्षी डॉ. बापुजी साळुंखे.

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College , Miraj

Department of History

Educational Tour

(Pratapgad, Raigad, Pachad, Harihareshwar,
Shrivardhan, Diveagar, Janjira)

17 & 18 February, 2019

डॉ. अर्चना श्रीराम जाधव
साहाय्यक प्राध्यापक व विभागप्रमुख,
इतिहास विभाग,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे
महाविद्यालय, मिरज.
दि. ११-०२-२०२०.

प्रति,
मा. प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज.

विषय: शैक्षणिक सहलीस परवानगी मिळणेबाबत...

महोदय,

महाविद्यालयातील इतिहास विभागामार्फत बी. ए. भाग तीन पेपर क्रमांक १६ (इतिहासाचे उपयोजन) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे सन २०१९-२०२० या वर्षाची शैक्षणिक सहल प्रतापगड, रायगड, मुरुड-जंजिरा, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन, दिवेआगर या ठिकाणी दि. १७ व १८ फेब्रुवारी २०२० रोजी आयोजित करू इच्छितो. सदर सहलीमध्ये ०२ शिक्षक व विद्यार्थी सहभागी होणार आहेत. तेव्हा सदर शैक्षणिक सहलीस परवानगी मिळावी ही विनंती.

कळावे,

सोबत: सहभागी शिक्षक व विद्यार्थ्यांची यादी

भंडार
R/S

आपली विश्वासू,

Adhar

(डॉ. ए. एस्. जाधव)

HEAD

Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli)

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार चांसाठी शिक्षणप्रसार”

-शिक्षणमहर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षणसंस्था, फोल्हापूर संचलित,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज

इतिहास विभाग

नोटीस

दि. ११/०२/२०२०

महाविद्यालयातील इतिहास विभागामार्फत सन २०१९-२०२० या वर्षाची शैक्षणिक सहल प्रतापगड, रायगड, मुरुड-जंजिरा, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन, दिवेआगर या ठिकाणी दि. १७ व १८ फेब्रुवारी २०२० रोजी आयोजित करण्यात आली आहे. सदर सहलीमध्ये सहभागी होऊ इच्छिणा-या इतिहास विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी आपली नावे दि. १५/०२/२०२० पर्यंत डॉ. अर्चना जाधव (इतिहास विभाग) यांच्याकडे द्यावीत.

(डॉ. अर्चना जाधव)

इतिहास विभागप्रमुख

HEAD

Department of History

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe

College, Miraj (Sangli.)

(डॉ. उदयसिंह मानेपाटील)

प्राचार्य

शिक्षण महर्षि डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय

मिरज सांगली

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज
इतिहास विभाग
शैक्षणिक सहल
२०१९-२०२०

प्रतापगड, रायगड, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन, दिवेआगर, जंजिरा, महाड
दि. १७ व १८ फेब्रुवारी, २०२०

सहलीचा कार्यक्रम

वार व दिनांक	वेळ	ठिकाण
सोमवार, १७.०२.२०२०	पहाटे ०५.०० वा.	मिरजहून प्रस्थान
	स. ११.०० ते दु. १२.००	प्रतापगड
	दु. ०२.०० ते सायं. ०६.००	रायगड
	रात्री ०९.००	हरिहरेश्वर मुक्काम (भक्त निवास)
मंगळवार, १८.०२.२०२०	स. ०८.०० ते ०९.००	श्रीवर्धन
	दु. १०.०० ते ११.००	दिवेआगर
	दु. १२.०० ते ०२.००	जंजिरा
	दु. ०३.३० ते ०४.००	महाड
	रात्री ०९.००	मिरज

Ardhar

(डॉ. अर्चना जाधव)
इतिहास विभागप्रमुख

HEAD
Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli.)

शैक्षणिक सहल—प्रतापगड, रागयड, पाचाड, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन,
दिवेआगर जंजिरा
दि. १७ व १८ फेब्रुवारी, २०२०

छत्रपती शिवाजी महाराज समाधी,
रायगड

शैक्षणिक सहल—प्रतापगड, रागयड, पाचाड, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन,
दिवेआगर जंजिरा
दि. १७ व १८ फेब्रुवारी, २०२०

प्रतापगड

शैक्षणिक सहल — प्रतापगड, रायगड, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन, दिवेआगर, जंजिरा
दि. १७ व १८ जानेवारी, २०२०

गणेश मंदिर, दिवेआगर

जंजिरा

शैक्षणिक सहल — प्रतापगड, रायगड, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन, दिवेआगर, जंजिरा
दि. १७ व १८ जानेवारी, २०२०

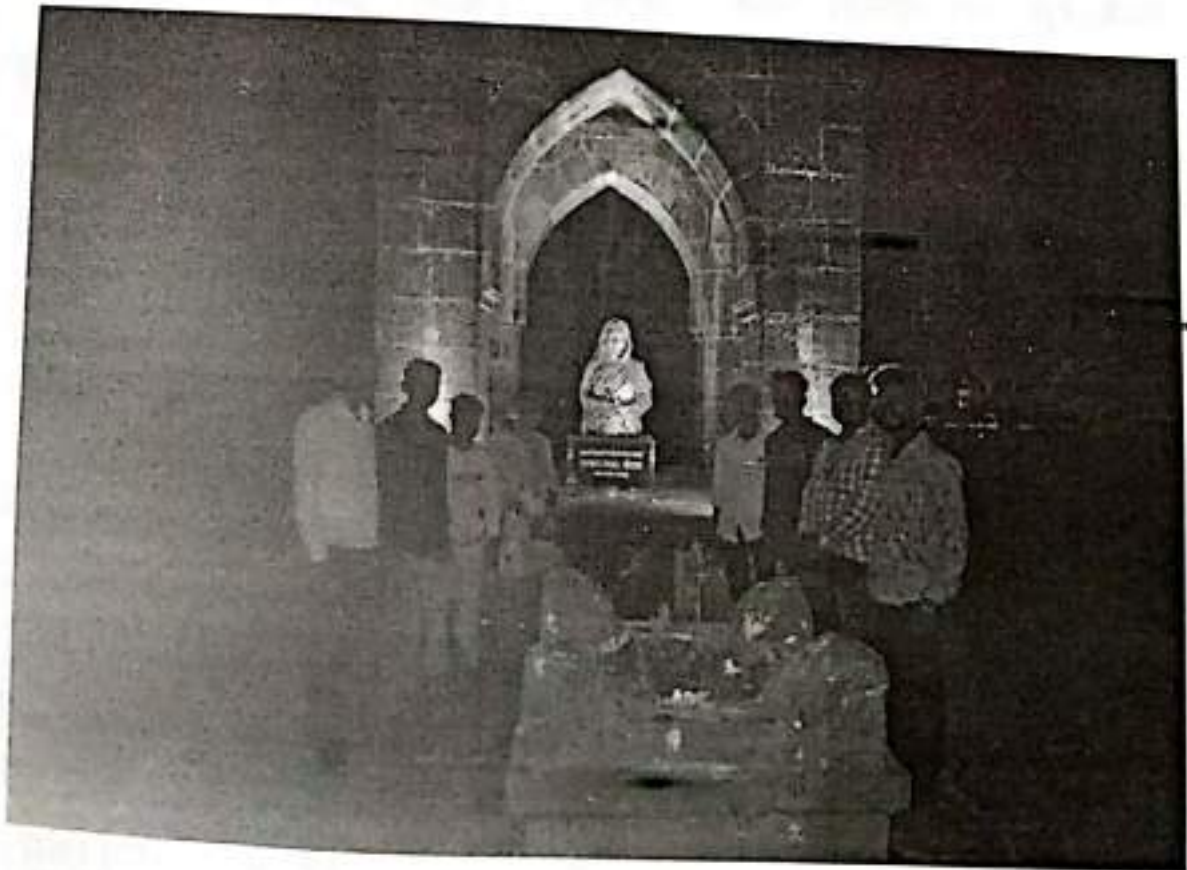

सागरी गुहा, हरिहरेश्वर

श्रीवर्धन

शैक्षणिक सहल-प्रतापगड, रागयड, याचाड, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन, जंजिरा
दि. १७ व १८ फेब्रुवारी, २०२०

राजमाता जिजाऊ समाधी, पाचाड

शिक्षणमहर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज

इतिहास विभाग

शैक्षणिक सहल 2019-20

प्रतापगड, रायगड, पाचाड, हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन, दिवेआगर, जंजिरा
(दि.17 व 18 फेब्रुवारी 2020)

अहवाल

शिक्षणमहर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे कॉलेज,मिरज येथील इतिहास विभाग आणि इतिहास मंडळमार्फत 2019-20 या शैक्षणिक वर्षामध्ये शैक्षणिक सहलीचे आयोजन दि.17 व 18 फेब्रु 2020 रोजी करण्यात आले. या शैक्षणिक सहलीच्या माध्यमातून विध्यर्थ्यांमध्ये इतिहासविषयी आवड निर्माण होऊन संशोधनवृत्ती जागृत व्हावी या उद्देशाने ऐतिहासिक स्थळांची निवड करण्यात आली. यामध्ये किल्ले प्रतापगड, किल्ले रायगड, पाचाड (जिजामाता समाधीस्थळ)हरिहरेश्वर, श्रीवर्धन, दिवेआगर, दिधी बंदर, किल्ले जंजिरा यांचा समावेश करण्यात आला. या शैक्षणिक सहलीमध्ये इतिहास विभागप्रमुख डॉ. अर्चना जाधव यांच्या मार्गदर्शनाखाली प्रा.जोतिराम आंबवडे तसेच इतिहास विभागातील 7 विध्यर्थ्यांनी सहभाग घेतला.सोमवार दि.17 फेब्रुवारी सकाळी 5 वाजता आमचा प्रवास सुरु झाला.

प्रथम किल्ले प्रतापगडास भेट दिली. प्रतापगड हा महाराष्ट्र राज्यातील एक दुर्गम किल्ला आहे. प्रतापगडाच्या दक्षिणेच्या टेहळणी बुरुजाखालून सरळ जाणार्या पायवाटेने थोड्या वेळातच तटबंदीत लपविलेल्या पश्चिमाभिमुख महादरवाज्यात पोहोचलो.याचे वैशिष्ट्य म्हणजे शिवकालीन रितीप्रमाणे आजही हा दरवाजा सूर्यास्तानंतर बंद ठेवला जातो व सूर्योदयापूर्वी उघडला जातो. महादरवाज्यातून आत गेले की उजव्या हातालाच चिलखती बांधणीचा बुरूज दिसतो. हा बुरूज पाहून परत पायऱ्यांच्या मार्गाने भवानी मंदिराकडे जात गेलो. मंदिरात भवानीमातेची सालंकृत प्रसन्न मूर्ती आहे. ही मूर्ती महाराजांनी नेपाळमधील गंडकी नदीतून शाळिग्राम शिळा आणून त्यातून घडवून घेतली. या मूर्तीशेजारीच छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या नित्य पूजेतील स्फटिकाचे शिवलिंग व सरसेनापती श्री हंबीरराव मोहिते यांची तलवार आहे.

या मंदिरासमोरून बालेकिल्ल्याकडे चालू लागलो आणि उजव्या हाताला समर्थस्थापित हनुमानाची मूर्ती दिसली; पुढे बालेकिल्ल्याचे प्रवेशद्वार ओलांडल्यानंतर आम्ही केदारेश्वर महादेवाच्या मंदिराजवळ येऊन पोहोचलो. मंदिरात भव्य शिवलिंग आहे. या मंदिराशेजारीच प्रशस्त सदर आहे.किल्ल्याच्या बुरुजावरून आजूबाजूला पहिले असता मोठमोठे पर्वत दिसतात.आणि या प्रत्येक पर्वतांचे एक वेगळे वैशिष्ट्य आहे.

आहे की, "तुम्ही हत्ती असाल, मी पण शेर आहे. या किल्ल्याकडे याकड्या नजरेने पाहण्याचे धाडस करू नका."

या किल्ल्यातील सिद्दी सरदारांनी हा किल्ला सदैव अजिंक्य राखला. संभाजी महाराजांनी तर हा किल्ला हस्तगत करण्यासाठी या किल्ल्यानजीक पाच सहा किलोमीटर अंतरावर पद्मदुर्ग नावाचा मजबूत किल्ला उभारला होता. पण तरीही मुरुड्या जंजिरा जिंकणे महाराजांना शक्य होऊ शकले नाही. जंजिन्याची तटबंदी बुलंद आहे. त्याला सागराकडे ही एक दरवाजा आहे. असे १९ बुलंद बुरुज आहेत. दोन बुरुजांमधील अंतर ९० फुटांपेक्षा जास्त आहे. तटबंदीवर जाण्यासाठी जागोजाग पायऱ्या ठेवलेल्या आहेत. तटबंदीमध्ये कमानी आहेत. त्या कमानीमध्ये तोंड करून तोफा ठेवलेल्या आहेत. जंजिन्यावर ५१४ तोफा असल्याचा उल्लेख आहे. यातील कलालबांगडी, लांडाकासम व चावरी या तोफा आजही पाहायला मिळतात.

किल्ल्याच्या मध्यभागी सुरुलखानाचा भव्य वाडा आज पडक्या अवस्थेत आहे. पाण्याचे दोन मोठे तलाव आहेत. किल्ल्यामध्ये पूर्वी तीन मोहल्ले होते. यातील दोन मोहल्ले मुसलमानांचे व एक इतरांचा असे होते. पूर्वी किल्ल्यामध्ये मोठी वस्ती होती. राजाश्रय संपल्यानंतर ती सर्व वस्ती तेथून उठून गेली. जंजिन्याच्या तटबंदीवरून विस्तृत प्रदेश दिसतो. यात समुद्रात बांधलेला कासा उर्फ पद्मदुर्ग व किनाऱ्यावरील सामराजगड हेही येथून दिसतात. ३३० वर्षे अभेद्य आणि अजिंक्य राहिलेल्या जंजिरे मेहरुब पाहताना इतिहासातील अनेक पर्वांचा आलेख आपल्या नजरेसमोरून तरळून जातो. जंजिरा भेट दिल्यास संस्मरणीय ठरली.'

असा हा अजेय जंजिरा, २० सिद्दी सत्ताधीशांनंतर आलेल्या सिद्दी मुहमंदखान हा शेवटचा सिद्दी असताना, व त्या राज्याच्या स्थापनेनंतर ३३० वर्षांनी, म्हणजे ३ एप्रिल १९४८ रोजी ते राज्य भारतीय संघराज्यात विलीन झाले.

अशाप्रकारे नियोजित सर्व ऐतिहासिक स्थळे नियोजित वेळेत पूर्ण करून संध्याकाळी ४ वाजता जंजिराहून मिरज दिशेने प्रवास सुरु झाला. एक अविस्मरणीय आणि अभ्यासपूर्ण सहल यशस्वीरीत्या पूर्ण झाली.

(डॉ.अर्चना जाधव)

HEAD

Department of History
Shikhanmaharshi Dr. Eganji Salunkhe
College, Miraj (Sangli)

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणपरम्परा"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri. Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

~ Department of Geography ~

दिनांक : 08-09-2022

नोटीस

शैक्षणिक अभ्यास सहल

भूगोल विभागातील सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थीनींना कळविणेत येत की, आपल्या विभागाच्यावतीने दि. २१ मे २०१८ रोजी 'मिरज-कोल्हापूर-ज्योतिबा डोंगर-पन्हाळा-मिरज' अशी शैक्षणिक अभ्यास सहल आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी सर्व विद्यार्थ्यांनी अभ्यास सहलामध्ये सहभागी होणे आवश्यक आहे. गैरहजर राहिल्यास होणाऱ्या नुकसानीस महाविद्यालय जबाबदार राहणार नाही. याची नोंद घ्यावी.

कळावे,

(डॉ. अमोल पी. जंग)

Head
Department of Geography
Shikshan Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College Miraj

(पो. डॉ. जे. एल. भोसले)

प्रभारी प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज.

"ज्ञान, विज्ञान आणि गुरुदेवकार वाचलो शिक्षणकार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी मळुंके

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj
- Department of Geography -
(2021-22)

दिनांक : 07/05/2022

प्रति,

मा. प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी मळुंके महाविद्यालय,
मिरज.

विषय - 'शैक्षणिक सहलीला' (Study Tour) जाणेश परवानगी मिळणे बाबत...

महोदय,

वरील विषयास अनुषंगाने, बी.ए. भाग-III भूगोल विषयाची 'शैक्षणिक सहली' अन्विष्ट
दिनांक २१-०५-२०२२ रोजी 'मिरज-कोल्हापूर-ज्योतिबा डोंगर-पन्हाळा-मिरज' अशी आयोजित
करण्यात आलेली आहे. तसे, शैक्षणिक सहलीला जाणेश परवानगी मिळावी, हा नम्र विनंती.

कळावे,

आपला विश्वासू,

(डॉ. ए. पी. जंग)

Head

Department of Geography
Shikshan Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंके

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

**Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College,
Miraj**

~ Department of Geography ~

Date:18-05-2022

**STUDY TOUR : 2021-22
Student & Staff List**

Sr. No.	Roll No.	Name of the Student	Mob No.
1	733	Bailpattar Ajay Ramesh	7020897725
2	734	Gavali Akshay Arun	9067219565
3	735	Gavali Hrushabhraj Rajendra	7028929309
4	737	Kamble Rahul Dayanand	7447247638
5	738	Khobare Rushikesh Balasaheb	7385306282
6	739	Khot Anil Nanaso	8999684568
7	740	Khot Sushant Kumar	9112647135
8	742	Patil Jagdish Ashok	8208122203
9	743	Phalake Dipak Dadaso	7057024984
10	744	Rayannavar Shubham Sandeep	7038858467
11	745	Shingade Shubham Narayan	7066584063
12	746	Shiradavade Sagar Bhausaheb	9623767490
13	747	Shirdavade Suraj Hanmant	8788006969
14	748	Solunkhe Raj Narayan	9850511397
15	749	Tamgave Prathamesh Prakash	8788385371
16	751	Yadav Abhishek Sadhu	7743825261
17	804	Jadhav Rushikesh Tanaji	8530818514
18	716	Sanadi Appaso Hanmant	9075487375

Staff :

1. Dr. Anol P. Jarag (Head & Asst. Professor) -8806536766
2. Mr. S. S. Sondge (Asst. Professor) -9049887455

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार अमरी शिक्षणप्रसार”

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री. स्वाभी विवेकानंद शिक्षण संस्था, कोल्हापूर संचलित

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे कॉलेज, मिरज

~ भूगोलशास्त्र विभाग ~

दिनांक: १८-०५-२०२२

शैक्षणिक अभ्यास सहल २०२१-२०२२ विद्यार्थी सूचना

१. स्वतः चे ओळखपत्र सतत आपल्या सोबत असावे. जेव्हा एखाद्या अधिकारी व्यक्तीने भागणी केल्यास त्यांना त्वरीत दाखवावे.
२. स्वतः वरोवर सहज नेना येईल असेच साहित्य वरोवर घ्यावे.
३. आपल्या साहित्याची जबाबदारी स्वतः ध्यावयाची आहे.
४. मौल्यवान वस्तू वरोवर घेऊ नयेत. उदा. मोन्याची अंगठी, घेन इ.
५. कॅमेरा घेतला तरी चालेल परंतु त्याची जबाबदारी स्वतःवर राहिल.
६. मनाई किंवा फोटो काढण्यास वंडा असलेल्या ठिकाणी छायाचित्रे काढू नयेत.
७. कृपया आपल्या पाध्यापकांनी दिलेल्या सूचनांचे पालन करणे बंधनकारक राहिल. गैरवर्तन केल्यास योग्य कारवाई केली जाईल.
८. कृपया आपल्या सहकाऱ्यांवरोवर प्रयासान तसेच सांख्यिक ठिकाणी योग्य वर्तन असावे.
९. जास्तीत जास्त अभ्यासपूर्ण माहिती कशी मिळेल यासाठी चौकस व जिज्ञासू वृत्ती ठेवावी.
१०. जेवण, चहा, नाष्टा याची योग्य वैयक्तिक स्वयंघर्षित करावयाची आहे.
११. निवासामाचे ठिकाण सहलप्रमुख किंवा इतर प्राध्यापकांच्या परवानगीशिवाय सोडू नये.
१२. आपल्या सहकाऱ्यांमुळे सहल जास्तीत जास्त यशस्वी होणार आहे. त्यासाठी योग्य ते सहकाऱ्यां करावे.
१३. विद्यार्थ्यांनी छोटीसी डायरी, पेन, बॉटरवॅग व आवश्यक साहित्य वरोवर घ्यावे.
१४. कृपया गर्दीच्या ठिकाणी घोरणासून सावध रहावे. आपल्या स्वतःजवळ असलेल्या पैशाची योग्य ती काळजी घ्यावी.
१५. पर्यटन ठिकाण पाहण्यासाठी टरवून दिलेली वेळ बंधनकारक राहिल.

“आपला सहल प्रवास सुरक्षित व सुखकारक होवो ही सदिच्छा”

(डॉ. अमोल पी. जंग)
Head

Department of Geography
Shikshan Maharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj

(पो. डॉ. जे. एल. भोसले)
प्रभारी प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज.

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कृत यांचाही शिव गणना"

- शिक्षणप्रदवी डॉ. बापूजी साळुंके

Shri Swami Vivekananda Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj
~ Department of Geography ~

Date: 28/05/2022

STUDY TOUR : 2021-22

Tour Route

Date	Place	Departure	Arrival	Place
21-05-2022	Miraj	07.00 am	08.30 am	Kolhapur
	Kolhapur	11.00 am	11.40 am	Jotiba Dongar
	Jotiba Dongar	02.00 pm	02.30 pm	Panhala
	Panhala	04.30 pm	06.30 pm	Miraj

- सर्वत्र सामाजिक कार्ये अडवण्या आल्यास कार्यक्रमात बदल होऊ शकतो .

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

Department of Geography

दिनांक - 20/05/2022

पालकाचे हमी व संमती पत्र

प्रति,
मा. प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे कॉलेज,
मिरज.

महोदय,

माझा पाल्य श्री/वृ. राजेंद्र शंकरराव शेजरे
हा/ही वी.ए. भाग-III (भूगोल) या वर्गात शिक्षण घेत असून त्याने/तिने सन 2021-2022 या
शैक्षणिक वर्षातील 'मिरज-कोल्हापूर-जोतिबा-पन्हाळा-मिरज' या ठिकाणी आयोजित केलेल्या व शिवाजी
विद्रयापीठाच्या अभ्यासकमानुसार अनिवार्य असलेल्या शैक्षणिक सहलीत सहभाग घेतला असून मी माझ्या
स्वतःच्या जबाबदारीवर त्याला/तिला या सहलीसाठी पाठवत आहे. सहलीमध्ये जर त्याने/ तिने काही
गैरवर्तन केल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी माझी राहिल. प्रवासात काही अनुचित प्रकार घडल्यास त्याचावत
मी सहल संयोजकास किंवा महाविद्यालयास जबाबदार धरणार नाही, याची लेखी हमी व संमती पत्र मी देत
आहे.

कळावे,

Rajendra
विद्यार्थी/विद्यार्थिनीची सही

आपला विश्वासू
राजेंद्र शंकरराव शेजरे

पालकाचे नाव व सही

संपर्कासाठी पत्ता व फोन नंबर-

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार, चांगले शिक्षणपत्र"

-शिक्षणमहर्षी डॉ. वापूजी साळुंखे

श्री. म्यामी विवेकानंद शिक्षणगंग्था, कोल्हापूर संघलित

शिक्षणमहर्षी डॉ. वापूजी साळुंखे कॉलेज, मिरज

भूगोलशास्त्र विभाग

शैक्षणिक अभ्यास सहल

बी. ए. भाग ३

शैक्षणिक वर्ष: २०२१-२०२२

विभाग प्रमुख - डॉ. ए. पी. जरा

मार्गदर्शक - प्रा. एस. एस. सोडगे

विद्यार्थ्यांचे नाव - ध्यायसो इजमंत कानडी

परीक्षा क्रमांक - ३९५६

Roll No. - .....

Exam Seat No. - .....

Date - .....

LABORATORY CERTIFICATE

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुरंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार"

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी सालुंके

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's Kolhapur

Shikshanmaharshi

Dr. Bapuji Salunkhe Mahavidyalaya, Miraj.

Department of Geography

TOUR REPORT

This is to certify that Shri./ Miss. डि. वि. स. उ. कोल्हापूर, एम. ए. जी. ग. वि. शाखा.....
..... has satisfactorily carried out the required
practical work, prescribed by the Shivaji University, Kolhapur for B.A.III
courses in Geography (Study Tour) and that this Report represents his/her
bonafied work in the year 2021-22.

[Signature]

Teacher In Charge

[Signature]
Examiner

[Signature]
Head of the Department

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	शिर्षक	पृष्ठ क्र.
I	प्रमाणपत्र	I
II	ऋणनिर्देश	II
	शैक्षणिक अभ्यास सहल :	
१	१.१ प्रस्तावना	१-८
	१.४ हेतु व उद्देश	
	१.२ पर्यटन स्थळांची निवड	
	१.५ महत्व	
	१.३ सहल मार्ग	१.६ फायदे
	अभ्यास सहल क्षेत्रातील नैसर्गिक पर्यावरण :	
२	२.१ भूरचना	९-१४
	२.२ जलप्रणाली	
	२.३ हवामान	
	२.४ वनस्पती	
	अभ्यास सहल क्षेत्रातील सांस्कृतिक पर्यावरण:	
३	३.१ प्रस्तावना	१५-१८
	३.४ उद्योगधंदे	
	३.२ शेती	
	३.५ वाहतूक व दळवळण	
	३.३ जलसिंवन	३.६ लोकजीवन
	अभ्यास क्षेत्रातील प्रेक्षणीय स्थळे	
४	४.१ कोल्हापूर	१९-३९
	४.२ ज्योतिबा डोंगर	
	४.३ पन्हाळा	
५	निष्कर्ष व सुचना	४०-४१
६	संदर्भसूची	४२

प्रकरण-१

प्रस्तावना

१.१ प्रस्तावना:

भूविज्ञान म्हणजे पृथ्वीचे वर्णन होय भूविज्ञान हे मानव व मानवाशी संबंधित असलेल्या सभोवतालच्या परिस्थितीचा अभ्यास करणारे शास्त्र आहे. भूगोलामध्ये मानव आणि निसर्ग हे दोन घटक महत्त्वाचे असून त्यांच्यातील परस्पर संबंध नेहमीच बदलत असतो. मानवाच्या मूलभूत गरजांवर, हालचालींवर व मानवी जीवनावर निसर्गाचा किंवा भौतिक घटकांचा सातत्याने परिणाम होत असतो. त्यामुळे मानवी जीवन गतिशील बनते. काही वेळा निसर्गाला देखील मानवापुढे हार मानावी लागते. या सर्वांचा अभ्यास करण्यासाठी पुस्तकी ज्ञान किंवा चार धितीच्या आत बसून घेतलेले ज्ञान अपूरे पडते. निसर्गातील बदलते अविष्कार प्रत्यक्ष डोळ्यांनी पाहिल्यास त्याचे आकलन जलद होते. भूपृष्ठातील जडगडण व भूउठावांची ठळक वैशिष्ट्ये प्रत्यक्ष पाहिल्यास ते पुस्तकी ज्ञानापेक्षा महत्त्वाचे व अविस्मरणीय ठरते. उघड्या डोळ्यांनी पाहून कुशल बुद्धीने विचार करून निसर्गातील साहचर्य जाणून घेणे हे मानवास सहलीमुळे किंवा क्षेत्रभेटीमुळे शक्य झाले आहे. अभ्यास सहलीचा हाच मुख्य हेतू असतो. पुस्तकांतून केलेल्या अभ्यासापेक्षा सहलीमुळे त्या प्रदेशाचे पूर्ण आकलन होते. स्वतःच्या डोळ्यांनी पाहून निसर्गातील सर्व चमत्कार आत्मसात करून घेणे हा सहल अभ्यासाचा हेतू आहे. सहलीमुळे अभ्यासाची विविध दालने खुली होतात. विचार करण्यास संधी मिळते. एकमेकांत मिसळण्यास संधी मिळते व त्यातूनच मन सूखकर होते. शिक्षणात प्रत्यक्ष अनुभूती ही सर्वश्रेष्ठ अनुभूती असते. महत्त्वाच्या स्थळांना एकदा भेट दिली तरी तो अनुभव दीर्घकाळ स्मरणात राहतो. भूगोलाचे ज्ञान मिळविण्याचा खरा मार्ग म्हणजे प्रवास

वृक्षांची लागवड करावी तसेच पर्यटन कामामुळे होणारे प्रदूषण रोखण्यासाठी जागोजागी कचरा कुंड्या तसेच प्रसाधन गृहांची सुविधा कराव्या

संदर्भसूची

- महाराष्ट्र पर्यटन (कोकण) डों. एस. बी. देशमुख
- सफर पन्हाळ परिषदांचा [मं. १ पाटेल] [अग्रज्य पका. ११] [ग्रीहाळा]
- www.kolhapur.nic.in
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Kolhapur>

“ ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार ”

—शिक्षणमहर्षी डॉ. बापुजी साळुंखे.

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College , Miraj

Department of History

Study Tour

Panhala, Pavankhind,

Vishalgad

12/04/2022

डॉ. अर्चना श्रीराम जाधव
साहाय्यक प्राध्यापक व विभागप्रमुख,
इतिहास विभाग,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे
महाविद्यालय, मिरज.
दिनांक: ०८-०४-२०२२

प्रति,
मा. प्राचार्य,
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज.

विषय: शैक्षणिक सहलीस परवानगी मिळणेबाबत...

महोदय,

महाविद्यालयातील इतिहास विभागामार्फत बी. ए. भाग तीन पेपर क्रमांक १६ (इतिहासाचे उपयोजन) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे सन २०२१-२०२२ या वर्षाची शैक्षणिक सहल पन्हाळा, पावनखिंड, विशाळगड या ठिकाणी दि. १२ एप्रिल, २०२२ रोजी आयोजित करू इच्छितो. सदर सहलीमध्ये ०२ शिक्षक व १५ विद्यार्थी सहभागी होणार आहेत. तेव्हा सदर शैक्षणिक सहलीस परवानगी मिळावी ही विनंती.

कळावे,

आपली विश्वासू,

Adhikar

(डॉ. ए. एस. जाधव)

HEAD

Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli.)

मै.साधर,

मै.श्रीराम

वै.सोनीचा कार्यालय यादी व वै.सोनीपत्र
भा.डी.ची कार्यालय यादी व वै.सोनीपत्र
कार्यालय यादी व वै.सोनीपत्र

०४-०५-२२

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार”

-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षणसंस्था, कोल्हापूर संचलित,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज
इतिहास विभाग
नोटीस

दि. ०८/०४/२०२२

महाविद्यालयातील इतिहास विभागामार्फत सन २०२१-२०२२ या वर्षाची शैक्षणिक सहल पन्हाळा, पावनखिंड, विशाळगड या ठिकाणी दि. १२ एप्रिल, २०२२ रोजी आयोजित करण्यात आली आहे. सदर सहलीमध्ये सहभागी होऊ इच्छिणा-या इतिहास विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी आपली नावे दि. ११/०४/२०२२ पर्यंत डॉ. अर्चना जाधव (इतिहास विभाग) यांच्याकडे द्यावीत.

(डॉ. अर्चना जाधव)

HEAD

Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli.)

(प्रा. डॉ. जे. एल. भोसले)

प्र. प्राचार्य,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय,
मिरज. (जि. सांगली)

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार"

—शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज

इतिहास विभाग

शैक्षणिक सहल

२०२१—२०२२

पन्हाळा, पावनखिंड, विशाळगड

दि. १२.०४.२०२२

सहलीचा कार्यक्रम

वार व दिनांक	वेळ	ठिकाण
मंगळवार, १२.०४.२०२२	पहाटे ०६.०० वा.	मिरजहून प्रस्थान
	स. ९.३० ते दु. १२.३०	विशाळगड
	दु. १२.३० ते ०१.००	विशाळगड ते पावनखिंड प्रवास
	दु. ०१.०० ते ०२.००	पावनखिंड
	दु. ०२.०० ते ०३.००	पावनखिंड ते पन्हाळा प्रवास
	दु. ०३.०० ते सायं. ०६.००	पन्हाळा
	रात्री ०८.३०	मिरज

०९.०५.२२

(डॉ. अर्चना जाधव)
HEAD
Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli.)

"ज्ञान विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे

श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था,कोल्हापूर

शिक्षणमहर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज
इतिहास विभाग

शैक्षणिक सहल-2021-22

विशाळगड, पावनखिंड व पन्हाळा

अहवाल

दि.12.05.2022

शिक्षणमहर्षी डॉ.बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज येथील इतिहास विभागाची शैक्षणिक सहल मंगळवार दि.12 एप्रिल 2022 रोजी विशाळगड,पावनखिंड व पन्हाळा याठिकाणी आयोजित करण्यात आली. या सहलीमध्ये प्रथम विशालगडला भेट देण्यात आली.विशालगडला एक ऐतिहासिक वारसा लाभलेला आहे.पन्हाळ्यावरून सुटकेनंतर छत्रपती शिवाजी महाराजांनी याच किल्यावर आश्रय घेतला होता.विशाळगडावर शिवकालीन तोफ,परशुरामपंत यांचा वाडा, शिवकालीन विहीर,शिवमंदिर,मुंढा दरवाजा इ.ठिकाणे पाहण्यात आली.

यानंतर ज्या ठिकाणी बाजीप्रभू देशपांडे, रायाजी बांदल तसेच बांदल सेनेने पावनखिंडीत सिद्धी जोहरच्या सैन्याला रोखून धरले व छत्रपती शिवाजी महाराज व स्वराज्याचे रक्षण केले त्या पावनखिंडीस भेट देण्यात आली.या ठिकाणी इतिहासप्रमुख डॉ.अर्चना जाधव व प्रा.जोतिराम आंबवडे यांनी विद्यार्थ्यांना त्या प्रसंगाची माहिती दिली.विद्यार्थ्यांनी अतिशय उत्साहात आणि कुतूहलतेने या खिंडीचे दर्शन केले.

पावनखिंडचा प्रत्यक्ष अनुभव घेतल्यानंतर पन्हाळा किल्ल्यास भेट दिली.पन्हाळा किल्यावर तीन दरवाजा, सज्जाकोटी,अंबरखाना,अंदरबाव,राजदिंडी दुर्गम वाट इ.ऐतिहासिक ठिकाणे पाहण्यात आली. या किल्ल्याच्या प्रत्यक्ष दर्शनाने विद्यार्थ्यांच्या मनात ऐतिहासिक घटना जागृत झाल्या व विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळाली.

अशाप्रकारे इतिहास विभागाची शैक्षणिक सहल यशस्वीरीत्या संपन्न झाली. या सहलीमध्ये 15 विद्यार्थी व विभागप्रमुख डॉ.अर्चना जाधव, प्रा.जोतिराम आंबवडे सहभागी झाले होते.

(डॉ.अर्चना जाधव)

HEAD

Department of History
Shikshanmaharshi Dr. Babuji Salunkhe
College, Miraj (Sangli.)

शैक्षणिकसहल- पन्हाळा, पावनखिंड, विशाळागड
दि. १२ एप्रिल, २०२२

पुसाटी बुरूज, पन्हाळा

पावनखिंड

शैक्षणिकसहल— पन्हाळा, पावनखिंड, विशाळगड
दि. १२ एप्रिल, २०२२

विशाळगड

पंतप्रतिनिधी वाडा, विशाळगड

शैक्षणिक सहल— पन्हाळा, पावनखिंड, विशाळगड
दि. १२ एप्रिल, २०२२

चिले महाराज समाधी, पैजारवाडी

"ज्ञान विज्ञान आणि योग्यकार: शाश्वती शिक्षणप्रसार"

-शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

Department of Geography

(2022-23)

दि. ०८-०३-२०२३

प्रति,

मा. प्राचार्य,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे कॉलेज,
मिरज.

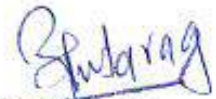
विषय: शैक्षणिक अभ्यास सहलीस जाणेस परवानगी मिळणे बाबत....

महोदय,

वरील विषयास अनुसरून, भूगोलशास्त्र विभागातील बी. ए. भाग- ३ मधील विद्यार्थ्यांची अभ्यास सहल गुरुवार दि. १६ मार्च, २०२३ रोजी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील रेड्डी गणपती व शिरोडा बिच या ठिकाणी आयोजित केली आहे. तरी शैक्षणिक सहलीस जाणेस परवानगी मिळावी, ही नम्र विनंती.

कळावे,

आपला विश्वासू,

(डॉ. अमोल पी. जरग)

Head

Department of Geography
Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe
College, Miraj

"ज्ञान विज्ञान आणि सुसंस्कार: सामाजी शिक्षणपथार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंके

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

Department of Geography

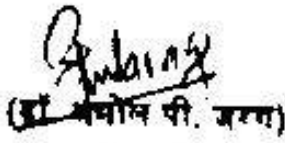
(2022-23)

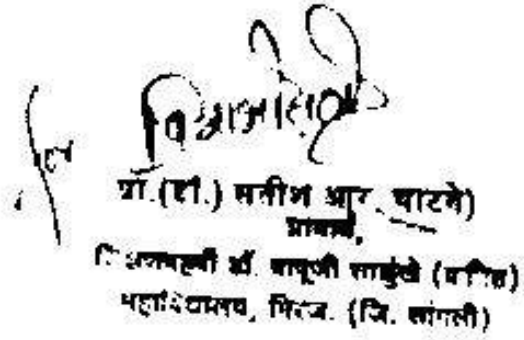
दिनांक : ०८-०३-२०२३

नोटीस

शैक्षणिक अभ्यास सहल

भूगोलशास्त्र विभागातील सर्व विद्यार्थी-विद्यार्थीनींना कळविणेने येते की, आपल्या विभागाच्या वतीने दि. १६ मार्च, २०२३ रोजी मिरज-कोल्हापूर-सावंतवाडी-रेड्डी मजपती-शिरोडा विष-मिरज अशी शैक्षणिक अभ्यास सहल आयोजित करण्यात आलेली आहे. तरी सर्व विद्यार्थ्यांना सहलीमध्ये सहभागी होणे आवश्यक आहे. सहलीम गैरहजर गहिल्याम होणाऱ्या नुकसानीम भूगोलशास्त्र विभाग किंवा महाविद्यालय जबाबदार राहणार नाही. याची सर्वांनी नोंद घ्यावी.

(डॉ. अनंद पी. जधव)

प्र. (टी.) सतीश आर. पाटले
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंके (मिरज)
महाविद्यालय, मिरज. (जि. सांगली)

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुरम्कार: यासाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

Department of Geography

(2022-23)

Date: 14-03-2023

STUDY TOUR : 2022-23

Student & Staff List

Sr. No.	Roll No.	Name of the Student	Mob No.
1	805	Bhosale Sudhakar Satwappa	8600748643
2	807	Chavan Vishwanath Chandrakant	9370400751
3	815	Khot Raghunandan Ramesh	8668651116
4	821	More Nayan Sopan	8767356693
5	823	Patil Arthant Anil	9373272891
6	826	Rajgire Shashikant Milind	8421693961
7	830	Tone Prathamesh Anil	9021304089
8	740	Chavan Pravin Shrikant	9022051038
9	741	Sawant Onkar Netaji	9022448057
10	743	Jamadade Onkar Sandip	7420023396
11	744	Shedbale Ratan	8956002706
12	745	Dange Vishal Madhukar	9067596590
13	747	More Shubham	9075739744
14	749	Miss. Mane Mrunali	9370657889
15	752	Miss. Kore Ashvini	8605455155

Staff :

1. Dr. A. P. Jarag (Head & Asst. Professor) -8806536766
2. Dr. S.S.Sondge (Asst. Professor) -9049887455
3. Mr. V. P. Koli (Asst. Professor) -8862036327

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार, यासाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sansha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

Department of Geography

(2022-23)

Date: 15/03/2023

STUDY TOUR : 2022-23

Tour Route

Date	Place	Departure	Arrival	Place
16-03-2023	Miraj	04.00 am	09.00 am	Savantwadi
	Savantwadi	09.45 am	10.45 am	Reddi Ganapati
	Reddi Ganapati	12.10 pm	12.45 pm	Shiroda Beach
	Shiroda Beach	03.30 pm	09.30 pm	Miraj

- सहल मार्गात काही अडचण आल्यास कार्यक्रमात बदल होऊ शकतो.

“ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यासाठी शिक्षणप्रदान”

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha, Kolhapur's

Shikshanmaharshi Dr. Bapuji Salunkhe College, Miraj

Department of Geography

(2022-23)

दिनांक- 15-03-2023

पालकांचे हमी व संमती पत्र

प्रति,

मा. प्राचार्य,

शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे कॉलेज,

मिरज.

महोदय,

माझा पाल्य श्री। कु. *सुधीकर सतवाण्या मीरजे*

हा / ही बी. ए. भाग- I / II / III (भूगोल) या वर्गात शिक्षण घेत असून त्याने / तिने सन २०२२-२३ या शैक्षणिक वर्षातील 'सिंधुदुर्ग' या ठिकाणी आयोजित केलेल्या व शिवाजी विद्यापीठाच्या अभ्यासक्रमानुसार अनिवार्य असलेल्या शैक्षणिक सहलीत सहभाग घेतला असून मी माझ्या स्वतःच्या जबाबदारीवर त्याला / तिला या सहलीसाठी पाठवत आहे. सहलीमध्ये जर त्याने / तिने काही गैरवर्तन केल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी माझी राहिल. तसेच प्रवासात काही अनुचित प्रकार घडल्यास त्याबाबत मी सहल संयोजकाम किंवा महाविद्यालयास जबाबदार धरणार नाही. याची लेखी हमी व संमती पत्र मी देत आहे.

कळावे,

आपला विश्वासू,

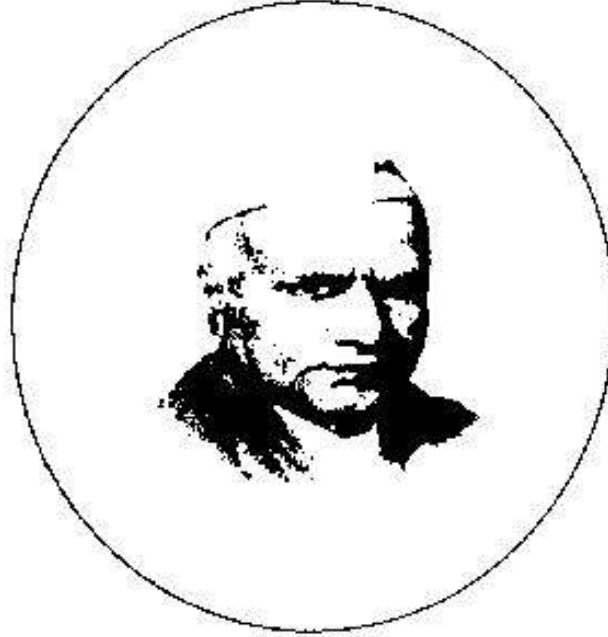
ssghuade
शिक्षणमहर्षी / विद्यार्थीनीची सही

सुधीकर सतवाण्या मीरजे
पालकांचे नाव व सही

संपर्कासाठी पत्ता व फोन नंबर- 3600748643

दस्तावेजासाठी मीरज.

श्री. स्वामी विवेकानंद शिक्षणसंस्था, कोल्हापूर संचलित
शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे कॉलेज, मिरज

भूगोलशास्त्र विभाग

शैक्षणिक अभ्यास सहल

बी. ए. भाग- २

शैक्षणिक वर्ष: २०२-२२३

विभाग प्रमुख

- डॉ. ए. पी. जरग

मार्गदर्शक

- डॉ. एस. एस. सोंडगे

विद्यार्थ्यांचे नाव

- अवधूत मंगदेव पाटील

परीक्षा क्रमांक

- ४२२

LABORATORY CERTIFICATE

"ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार यांसाठी शिक्षणप्रसार"

- शिक्षणमहर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे

Shri Swami Vivekanand Shikshan Sanstha's Kolhapur

Shikshanmaharshi

Dr. Bapuji Salunke Mahavidyalaya, Miraj.

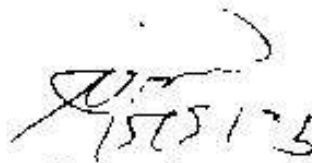
Department of Geography

TOUR REPORT

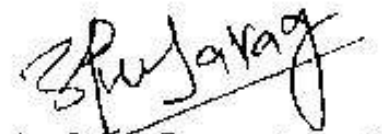
This is to certify that Shri./ Miss.....
..... has satisfactorily carried out the required
practical work, prescribed by the Shivaji University, Kolhapur for B.A.III
courses in Geography (Study Tour) and that this Report represents his/her
bonafied work in the year 2022-23.

Teacher In Charge

Examiner

Head of the Department

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	शिर्षक	पृष्ठ क्र.
I	प्रमाणपत्र	३
II	ऋणनिर्देश	४
	शैक्षणिक अभ्यास सहल	
१	१.१ प्रस्तावना:	१.४ हेतु व उद्देश:
	१.२ पर्यटन स्थळांची निवड:	१.५ महत्त्व:
	१.३ सहल मार्ग:	१.६ फायदे:
	सहल मार्गातील प्राकृतिक, सांस्कृतिक व आर्थिक घटक:	
२	२.१ प्रस्तावना:	२.६ मृदा
	२.२ भौगोलिक स्थान, विस्तार आणि सीमा	२.७ खनिज संपत्ती
	२.३ प्राकृतिक रचना	२.८ प्रमुख पिके
	२.४ हवामान	२.९ उद्योग व व्यवसाय
	२.५ जलप्रणाली	२.१० दळणवळण
	सहल मार्गातील पर्यटन स्थळे	
३	३.१ रेडी गणपती	३.२ शिरोडा बीच
४	संदर्भसुची	२२

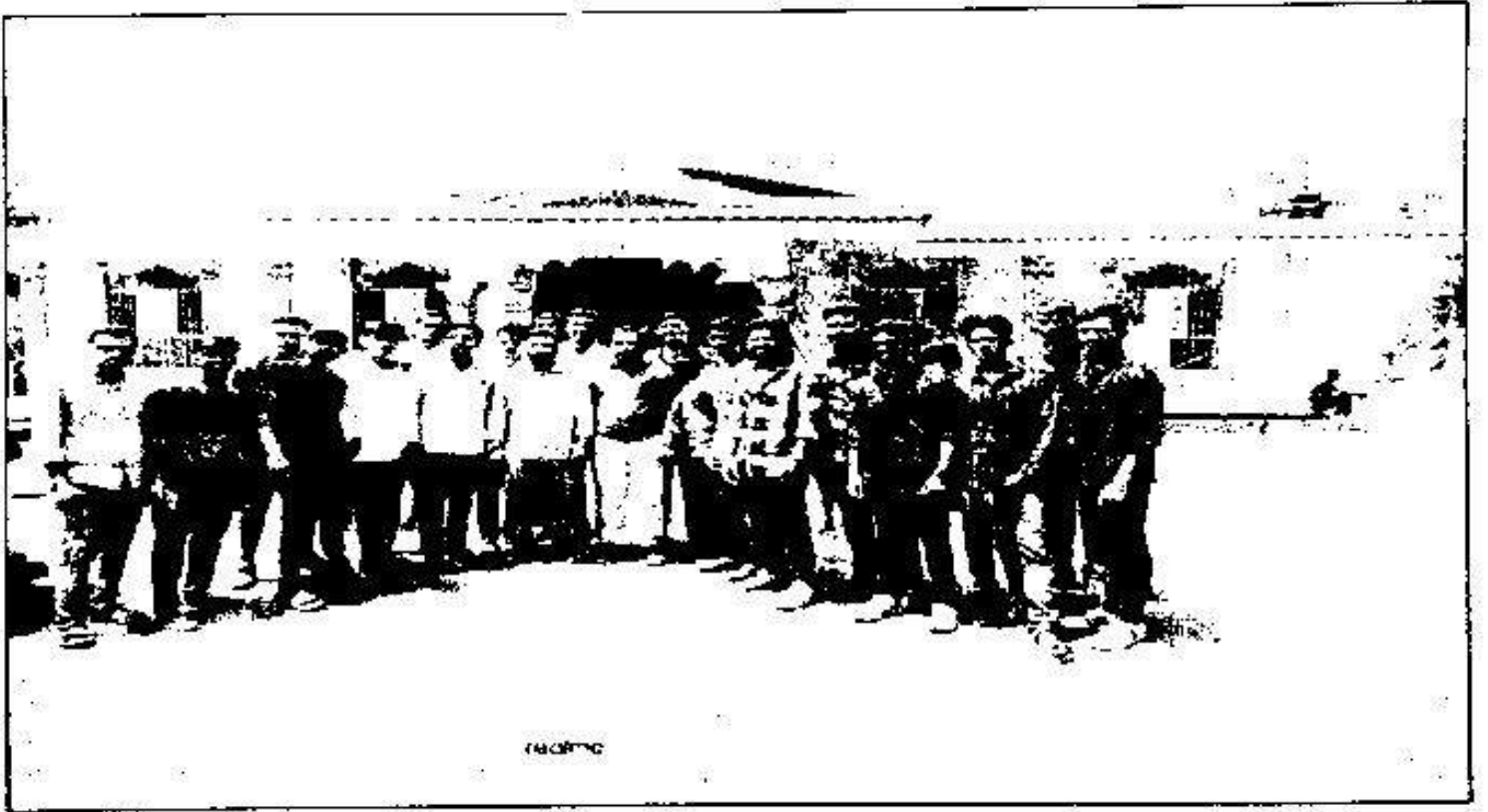
प्रकरण- ३

सहल मार्गातील पर्यटन स्थळे

३.१ रेडी गणपती:

रेडी गणपती मंदिर सहल मार्गातील एक प्रमुख पर्यटन स्थळ आहे. हे मंदिर सहल मार्गातील एक प्रमुख पर्यटन स्थळ आहे. हे मंदिर सहल मार्गातील एक प्रमुख पर्यटन स्थळ आहे. हे मंदिर सहल मार्गातील एक प्रमुख पर्यटन स्थळ आहे.

रेडी हे वसुदेव कालक्याचीच देवता आहे. शाळा, पेंकडीच्या वारा, तिळवार नमुद्र विमान आणि प्राचीन मंदिरांमुळे या गावाला एक वेगळे बौद्धिक मिळाले आहे. यशवंत महात्म्य रूपाने या गावाला ऐतिहासिक वारसाही लाभला आहे.

आकृती क्र. ३.१ रेडी गणपती मंदिर

आकृती क्र. ३.२ रेडी गणपती मदिगाच्या मागील बाजूम बसणेला समुद्र किनारा

३.२ शिरोडा बीच:

शिरोडा हे वेगवेगळे गाववस्वामिनीय (दक्षिण कोरकातीय) एक नवतानम गाव आठगाव भागा हे समुद्रकिनारा, सोनेरी वाळू, सामाजिक वातावरण (इय र्विवाग), गणेशोत्सव, खारगट्टी, मरुत वातावरण, जेट्टी, मिटागर, समुद्रकिनारावावर मुरुची आणि वाळूच्या वाग, छोट्या टोंगरागांमध्ये तगचे प्रावा आणि वाळूच्या वागासाठी प्रसिद्ध आहे या गावात श्रीदेवी पाऊळी देवस्थानचे प्रतिष्ठित गावदेवता, त्यानंतर दत्त मंदिर, हनुमान मंदिर आणि गिरोवा मंदिर अशी अनेक मंदिरे आहेत. आठगावची -शिरोडा गावत बेतोबाचे प्रसिद्ध मंदिर आहेत शिरोडा गावचा समुद्रकिनारा आशी वेळावर आणि आता पॅराडाईज बीच म्हणून प्रसिद्ध आहे या किनाऱ्यावर पादुगीसोनेरी वाळू पर्यटकांना